

**Odbor za Ustav, Poslovník
i politički sustav**

Klasa: 012-02/10-01/01

Urbroj: 6521-1-10-06

Zagreb, 15. lipnja 2010.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: **Prijedlog promjene Ustava Republike Hrvatske**

Na temelju točke II. Odluke o utvrđivanju Nacrta promjene Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 71/10) te sukladno odredbi članka 57. stavka 1. podstavka 4. Poslovnika Hrvatskog sabora, Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav podnosi Prijedlog promjene Ustava Republike Hrvatske.

Kao izvjestitelj na sjednici Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela sudjelovat će zastupnik Vladimir Šeks, predsjednik Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

Vladimir Šeks

PRIJEDLOG PROMJENE USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Zagreb, lipanj 2010.

PRIJEDLOG PROMJENE USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Članak 1.

U Ustavu Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 56/90., 135/97., 8/98. – pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. – pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. – pročišćeni tekst i 55/01. – ispr.) u Glavi I. IZVORIŠNE OSNOVE u stavku 2. iza riječi: "poretka" ostatak rečenice mijenja se i glasi: "Republika Hrvatska ustanovljuje se kao nacionalna država hrvatskoga naroda i država pripadnika nacionalnih manjina: Srba, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađara, Židova, Nijemaca, Austrijanaca, Ukrajinaca, Rusina, Bošnjaka, Slovenaca, Crnogoraca, Makedonaca, Rusa, Bugara, Poljaka, Roma, Rumunja, Turaka, Vlaha, Albanaca i drugih, koji su njezini državljani, kojima se jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava u skladu s demokratskim normama OUN-a i zemalja slobodnoga svijeta."

Članak 2.

U članku 5. stavku 2. riječ: "zakona" zamjenjuje se riječju: "prava".

Članak 3.

Članak 7. mijenja se i glasi:

"Oružane snage Republike Hrvatske štite njezin suverenitet i neovisnost te brane njezinu teritorijalnu cjelovitost.

Republici Hrvatskoj pomoć u zaštiti suvereniteta i neovisnosti te obrani teritorijalne cjelovitosti mogu pružiti i države saveznice, u skladu sa sklopljenim međunarodnim ugovorima.

Oružane snage država saveznice mogu prijeći granicu i ući u Republiku Hrvatsku ili djelovati unutar njezinih granica u skladu sa sklopljenim međunarodnim ugovorima, na temelju odluke Hrvatskoga sabora, koju predlaže Vlada Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska može pružiti pomoć državama saveznicama u slučaju oružanog napada na jednu ili više njih u skladu sa sklopljenim međunarodnim ugovorima, na temelju odluke Hrvatskoga sabora, koju predlaže Vlada Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske.

Oružane snage Republike Hrvatske mogu prijeći njezine granice ili djelovati preko njezinih granica na temelju odluke Hrvatskoga sabora, koju predlaže Vlada Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske.

Odluku iz stavka 3., 4. i 5. ovoga članka Hrvatski sabor donosi većinom glasova svih zastupnika.

Ako Predsjednik Republike Hrvatske uskrati suglasnost iz stavka 3., 4. i 5. ovoga članka, Hrvatski sabor odluku donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.

Oružane snage Republike Hrvatske mogu prijeći granice Republike Hrvatske radi vježbi i obuke u okviru međunarodnih organizacija kojima je Republika Hrvatska pristupila ili pristupa na temelju međunarodnih ugovora te radi pružanja humanitarne pomoći, na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske.

Oružane snage država saveznica mogu prijeći granice Republike Hrvatske radi vježbi i obuke u okviru međunarodnih organizacija kojima je Republika Hrvatska pristupila ili pristupa na temelju međunarodnih ugovora te radi pružanja humanitarne pomoći, na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost Predsjednika Republike Hrvatske.

U slučajevima predviđenim u člancima 17. i 100. Ustava, Oružane se snage mogu, ako to zahtijeva narav pogibelji, koristiti kao pomoć policiji i drugim državnim tijelima.

Oružane snage Republike Hrvatske mogu se koristiti kao pomoć i u protupožarnoj zaštiti, spašavanju i u nadzoru i zaštiti prava Republike Hrvatske na moru.

Obrambeno ustrojstvo, zapovijedanje, upravljanje i demokratski nadzor nad Oružanim snagama Republike Hrvatske uređuju se Ustavom i zakonom."

Članak 4.

U članku 9. stavku 2. na kraju rečenice umjesto točke stavlja se zarez i dodaju se riječi: "osim kad se mora izvršiti odluka o izručenju ili predaji donesena u skladu s međunarodnim ugovorom ili pravnom stečevinom Europske unije."

Članak 5.

U članku 31. iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

"Ne zastarijevaju kaznena djela ratnog profiterstva, kao ni kaznena djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države, propisana zakonom, ili ona koja ne zastarijevaju prema međunarodnom pravu. Imovinska korist, ostvarena tim djelima ili povezana s njima, oduzet će se."

Članak 6.

U članku 38. dodaje se novi stavak 4. koji glasi:

"Jamči se pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti. Ograničenja prava na pristup informacijama moraju biti razmjerna naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju te nužna u slobodnom i demokratskom društvu, a propisuju se zakonom."

Dosadašnji stavak 4. postaje stavak 5.

Članak 7.

Članak 45. mijenja se i glasi:

"Hrvatski državljani s navršenih 18 godina (birači) imaju opće i jednako biračko pravo u izborima za Hrvatski sabor, Predsjednika Republike Hrvatske i Europski parlament te u postupku odlučivanja na državnom referendumu, u skladu sa zakonom.

U izborima za Hrvatski sabor birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj imaju pravo izabrati tri zastupnika, u skladu sa zakonom.

U izborima za Hrvatski sabor, Predsjednika Republike Hrvatske i Europski parlament te u postupku odlučivanja na državnom referendumu biračko se

pravo ostvaruje na neposrednim izborima tajnim glasovanjem, pri čemu birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj ostvaruju biračko pravo na biračkim mjestima u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u stranoj državi u kojoj prebivaju.

U izborima za Hrvatski sabor, Predsjednika Republike Hrvatske i Europski parlament te u postupku odlučivanja na državnom referendumu ostvarivanje biračkog prava Republika Hrvatska osigurava i svojim državljanima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji se u doba izbora zateknu izvan njezinih granica tako da mogu glasovati u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u stranoj državi u kojoj se nalaze ili na koji drugi način određen zakonom."

Članak 8.

Članak 53. mijenja se i glasi:

"Hrvatska narodna banka je središnja banka Republike Hrvatske.

Hrvatska narodna banka je samostalna i neovisna i o svom radu izvješćuje Hrvatski sabor.

Hrvatskom narodnom bankom upravlja i njezinim poslovanjem rukovodi guverner Hrvatske narodne banke.

Ustrojstvo, cilj, zadaci i nadležnost Hrvatske narodne banke uređuju se zakonom."

Članak 9.

Iza članka 53. dodaje se članak 53.a koji glasi:

"Članak 53.a

Državni ured za reviziju je najviša revizijska institucija Republike Hrvatske, koja je samostalna i neovisna u svom radu.

Državnim uredom za reviziju upravlja glavni državni revizor koji o njegovu radu izvješćuje Hrvatski sabor.

Osnivanje, ustrojstvo, nadležnost i način rada Državnog ureda za reviziju uređuju se zakonom."

Članak 10.

U članku 57. stavku 2. riječ: "invalidnih" briše se, a iza riječi: "osoba" dodaju se riječi: "s invaliditetom".

Članak 11.

U članku 64. stavku 3. riječ: "invalidne" briše se, a iza riječi: "osobe" dodaju se riječi: "s invaliditetom".

Članak 12.

Članak 65. mijenja se i glasi:

"Obrazovanje je u Republici Hrvatskoj svakomu dostupno, pod jednakim uvjetima, u skladu s njegovim sposobnostima.

Obvezno obrazovanje je besplatno u skladu sa zakonom."

Članak 13.

U članku 82. stavku 3. riječi: "članka 7. stavka 2. i" brišu se.

Članak 14.

U članku 86. stavku 4. riječi: "glasovali, uz uvjet da je referendumu pristupila većina od ukupnog broja birača u Republici Hrvatskoj." zamjenjuju se riječima: "pristupili referendumu."

U stavku 6. dodaje se druga rečenica koja glasi: "Zakonom se mogu propisati i uvjeti za održavanje savjetodavnog referenduma."

Članak 15.

U članku 90. dodaje se novi stavak 2. koji glasi:

"Hrvatski sabor donosi državni proračun većinom glasova svih zastupnika."

Dosadašnji stavak 2. postaje stavak 3.

Članak 16.

Članak 92. mijenja se i glasi:

"Pučki je pravobranitelj opunomoćenik Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda utvrđenih Ustavom, zakonima i međunarodnim pravnim aktima o ljudskim pravima i slobodama koje je prihvatila Republika Hrvatska.

Svatko može podnijeti pritužbu pučkom pravobranitelju ako smatra da su, uslijed nezakonitog ili nepravilnog rada državnih tijela, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijela s javnim ovlastima, ugrožena ili povrijeđena njegova ustavna ili zakonska prava.

Pučkog pravobranitelja bira Hrvatski sabor na vrijeme od osam godina. Pučki pravobranitelj samostalan je i neovisan u svom radu.

Uvjeti za izbor i razrješenje pučkog pravobranitelja i njegovih zamjenika, djelokrug i način rada uređuju se zakonom. Zakonom se, radi zaštite temeljnih ustavnih prava, pučkom pravobranitelju mogu povjeriti i određene ovlasti u odnosu na pravne i fizičke osobe.

Pučki pravobranitelj i ostali opunomoćenici Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda imaju imunitet kao i zastupnici u Hrvatskom saboru."

Članak 17.

U članku 117. stavak 3. mijenja se i glasi:

"Sudovi sude na temelju Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava."

Članak 18.

U članku 118. stavak 1. mijenja se i glasi:

"Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni."

Iza stavka 2. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

"Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske izvješćuje jednom godišnje Hrvatski sabor o radu sudbene vlasti. O izvješću se ne glasuje."

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 4.

Članak 19.

Članak 120. mijenja se i glasi:

"Sudačka dužnost povjerava se osobno sucima.

U suđenju sudjeluju suci porotnici i sudski savjetnici, u skladu sa zakonom."

Članak 20.

U članku 121. stavku 3. iza riječi: "pritvoren" dodaju se riječi: "niti mu može biti određen istražni zatvor".

Članak 21.

U članku 122. stavak 2. briše se.

Dosadašnji stavci 3. do 5. postaju stavci 2. do 4.

U dosadašnjem stavku 6., koji postaje stavak 5., riječi: "4. i 5." zamjenjuju se riječima: "3. i 4.".

Dosadašnji stavci 7. i 8. postaju stavci 6. i 7.

Članak 22.

Članak 123. mijenja se i glasi:

"Državno sudbeno vijeće je samostalno i neovisno tijelo koje osigurava samostalnost i neovisnost sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj.

Državno sudbeno vijeće, u skladu s Ustavom i zakonom, samostalno odlučuje o imenovanju, napredovanju, premještanju, razrješenju i stegovnoj odgovornosti sudaca i predsjednika sudova, osim predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Odluke iz stavka 2. ovoga članka Državno sudbeno vijeće donosi na nepristran način, a na temelju kriterija propisanih zakonom.

Državno sudbeno vijeće sudjeluje u osposobljavanju i usavršavanju sudaca i drugog pravosudnog osoblja.

Državno sudbeno vijeće ima jedanaest članova, a čine ga sedam sudaca, dva sveučilišna profesora pravnih znanosti i dva saborska zastupnika, od kojih jedan iz redova oporbe.

Članovi Državnoga sudbenog vijeća biraju predsjednika između sebe.

Predsjednici sudova ne mogu biti birani za članove Državnoga sudbenog vijeća.

Članovi Državnoga sudbenog vijeća biraju se na razdoblje od četiri godine, s tim da članom Državnoga sudbenog vijeća nitko ne može biti više od dva puta.

Djelokrug, ustrojstvo, način izbora članova i način rada Državnoga sudbenog vijeća uređuju se zakonom."

Članak 23.

Članak 124. mijenja se i glasi:

"Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i prava.

Glavnoga državnog odvjetnika Republike Hrvatske imenuje na vrijeme od četiri godine Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, uz prethodno mišljenje nadležnog odbora Hrvatskoga sabora.

Zamjenike državnih odvjetnika, u skladu s Ustavom i zakonom, imenuje, razrješuje i o njihovoj stegovnoj odgovornosti odlučuje Državnoodvjetničko vijeće.

Odluke iz stavka 3. ovoga članka Državnoodvjetničko vijeće donosi na nepristran način, a na temelju kriterija propisanih zakonom.

Zamjenici državnog odvjetnika državnoodvjetničku dužnost obavljaju stalno.

Državnoodvjetničko vijeće ima jedanaest članova, a čine ga sedam zamjenika državnog odvjetnika, dva sveučilišna profesora pravnih znanosti i dva saborska zastupnika, od kojih jedan iz redova oporbe.

Članovi Državnoodvjetničkog vijeća biraju se na vrijeme od četiri godine, s tim da članom Državnoodvjetničkog vijeća nitko ne može biti više od dva puta.

Članovi Državnoodvjetničkog vijeća biraju predsjednika između sebe.

Čelnici državnih odvjetništava ne mogu biti birani za članove Državnoodvjetničkog vijeća.

Djelokrug, ustrojstvo, način izbora članova i način rada Državnoodvjetničkog vijeća uređuju se zakonom.

Ustanovljavanje, ustrojstvo, djelokrug i nadležnost državnog odvjetništva uređuju se zakonom."

Članak 24.

U članku 125. stavak 1. mijenja se i glasi:

"Ustavni sud Republike Hrvatske čini trinaest sudaca koje bira Hrvatski sabor dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja zastupnika iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, na način i u postupku propisanim ustavnim zakonom. Mandat suca Ustavnog suda traje osam godina, a produžuje se do stupanja na dužnost novog suca u slučaju da do njegova isteka novi sudac nije izabran ili nije stupio na dužnost, a iznimno najdulje do šest mjeseci."

Članak 25.

U članku 132. iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi:

"Prava iz ovoga članka u Republici Hrvatskoj ostvaruju i građani Europske unije, u skladu sa zakonom i pravnom stečevinom Europske unije."

Članak 26.

U članku 134. stavku 1. iza riječi: "sport" dodaju se riječi: "tehničku kulturu,".

Članak 27.

U članku 141. stavku 4. riječi: "ukupnog broja birača u državi" zamjenjuju se riječima: "birača koji su pristupili referendumu".

Članak 28.

Iza članka 141. dodaje se Glava VII.A EUROPSKA UNIJA s člancima 141.a, 141.b, 141.c i 141.d i naslovima iznad njih koji glase:

"VII.A EUROPSKA UNIJA

1. PRAVNA OSNOVA ČLANSTVA I PRIJENOS USTAVNIH OVLASTI

Članak 141.a

Republika Hrvatska, na temelju članka 141. Ustava, kao država članica Europske unije, sudjeluje u stvaranju europskog zajedništva, kako bi zajedno s drugim europskim državama osigurala trajni mir, slobodu, sigurnost i blagostanje te ostvarila druge zajedničke ciljeve, u skladu s temeljnim načelima i vrijednostima na kojima se Europska unija zasniva.

Republika Hrvatska, na temelju članka 139. i 140. Ustava, institucijama Europske unije povjerava ovlasti koje su potrebne za ostvarivanje prava i ispunjavanje obveza preuzetih na temelju članstva.

2. SUDJELOVANJE U INSTITUCIJAMA EUROPSKE UNIJE

Članak 141.b

Građani Republike Hrvatske neposredno su zastupljeni u Europskom parlamentu gdje putem svojih izabranih predstavnika odlučuju o stvarima iz njegove nadležnosti.

Hrvatski sabor sudjeluje u europskom zakonodavnom postupku u skladu s ugovorima na kojima se temelji Europska unija.

Vlada Republike Hrvatske izvješćuje Hrvatski sabor o prijedlozima pravnih propisa i odluka u čijem donošenju sudjeluje u institucijama Europske unije. Hrvatski sabor može o tim prijedlozima donositi zaključke na osnovi kojih Vlada djeluje u institucijama Europske unije.

Nadzor Hrvatskoga sabora nad djelovanjem Vlade Republike Hrvatske u institucijama Europske unije uređuje se zakonom.

Republiku Hrvatsku u Vijeću i Europskom vijeću zastupaju, sukladno njihovim ustavnim ovlastima, Vlada i Predsjednik Republike Hrvatske.

3. PRAVO EUROPSKE UNIJE

Članak 141.c

Ostvarivanje prava koja proizlaze iz pravne stečevine Europske unije, izjednačeno je s ostvarivanjem prava koja su zajamčena hrvatskim pravnim poretkom.

Pravni akti i odluke koje je Republika Hrvatska prihvatila u institucijama Europske unije primjenjuju se u Republici Hrvatskoj u skladu s pravnom stečevinom Europske unije.

Hrvatski sudovi štite subjektivna prava utemeljena na pravnoj stečevini Europske unije.

Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe s javnim ovlastima izravno primjenjuju pravo Europske unije.

4. PRAVO GRAĐANA EUROPSKE UNIJE

Članak 141.d

Državljeni Republike Hrvatske su građani Europske unije i uživaju prava koja im jamči pravna stečevina Europske unije, a osobito:

- slobodu kretanja i nastanjivanja na području svih država članica,
- aktivno i pasivno biračko pravo na izborima za Europski parlament i na lokalnim izborima u drugoj državi članici, sukladno propisima te države članice,
- pravo na diplomatsku i konzularnu zaštitu bilo koje države članice, jednaku zaštiti vlastitih državljana kada se nalaze u trećoj državi u kojoj Republika Hrvatska nema diplomatsko-konzularno predstavništvo,
- pravo podnošenja peticija Europskom parlamentu, predstavki Europskom ombudsmanu te pravo obraćanja institucijama i savjetodavnim tijelima Europske unije na hrvatskom jeziku, kao i na svim službenim jezicima Europske unije, te pravo dobiti odgovor na istom jeziku.

Sva prava ostvaruju se u skladu s uvjetima i ograničenjima propisanim ugovorima na kojima se temelji Europska unija te mjerama prihvaćenima na temelju tih ugovora.

U Republici Hrvatskoj sva prava zajamčena pravnom stečevinom Europske unije uživaju svi građani Europske unije.”

Članak 29.

Hrvatski sabor donijet će Ustavni zakon za provedbu Ustava Republike Hrvatske u roku od 6 mjeseci od dana proglašenja Promjene Ustava.

Članak 30.

Promjena Ustava stupa na snagu danom proglašenja, osim članka 4., članka 25. i dodanih članaka 141.b, 141.c i 141.d iz članka 28. ove Promjene Ustava koji stupaju na snagu danom stjecanja punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji.

OBRAZLOŽENJE

I. Odlukom o pristupanju promjeni Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 56/10) koju je Hrvatski sabor donio na 17. sjednici 30. travnja 2010. godine odlučeno je da se pristupi promjeni Ustava Republike Hrvatske prema Prijedlogu odluke o pristupanju promjeni Ustava Republike Hrvatske, s Prijedlogom nacрта promjene Ustava Republike Hrvatske koji je, na temelju članka 142. Ustava Republike Hrvatske, podnijela Vlada Republike Hrvatske 1. listopada 2009. godine i prema Prijedlogu odluke o pristupanju promjeni Ustava Republike Hrvatske, s Prijedlogom nacрта promjene Ustava Republike Hrvatske kojeg su, na temelju članka 142. Ustava Republike Hrvatske, podnijeli zastupnici u Hrvatskom saboru 16. listopada 2009. godine i to:

1. dopunom Izvorišnih osnova na način da se, uz postojeće nacionalne manjine, dodaju i slijedeće nacionalne manjine: Bošnjaci, Slovenci, Crnogorci, Makedonci, Rusi, Bugari, Poljaci, Romi, Rumunji, Turci, Vlasi i Albanci.
2. izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske vezanim uz pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji u dijelu koji se odnosi na članak 9. stavak 2. (Europski uhidbeni nalog), članak 53. (Hrvatska narodna banka), uvođenje novoga članka 53.a (Državni ured za reviziju), članak 5. stavak 2., članak 117. stavak 3. i 118. stavak 1. (izvori prava), članak 120. (sudačka dužnost), članak 121. stavak 3. (sudački imunitet), članak 122. stavak 2. (trajnost sudačke dužnosti), članak 123. (Državno sudbeno vijeće), članak 124. (Državno odvjetništvo i Državnoodvjetničko vijeće), članak 132. (pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu), članke 141. i 86. (referendum), uvođenje nove Glave VII.A „EUROPSKA UNIJA“ u sa člancima i naslovima iznad njih koji glase: 141.a – Pravna osnova članstva i prijenos ustavnih ovlasti, 141.b – Sudjelovanje u institucijama Europske unije, 141.c – Pravo Europske unije, 141.d – Pravo građana Europske unije.
3. dopunom članka 31. dodavanjem novoga stavka 4. kojim se propisuje nezastarijevanje kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, izmjenama i dopunama članka 7. (oružane snage Republike Hrvatske), članka 38. (pravo na pristup informacijama), članka 65. (obvezatnost i besplatnost obrazovanja), članka 90. (donošenje državnog proračuna), članka 92. (pučki pravobranitelj), članka 125. (izbor sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske).
4. propisivanjem obveze i roka donošenja Ustavnog zakona za provedbu Ustava Republike Hrvatske te stupanja na snagu promjena Ustava.

Opisani opseg promjena Ustava Republike Hrvatske, u najvećem dijelu, rezultat je usuglašenih odredaba Prijedloga nacрта promjena Ustava Republike Hrvatske predloženih od Vlade Republike Hrvatske i skupine zastupnika u Hrvatskom saboru te

raspravljanih na sjednici Sabora u listopadu 2009. godine. Nakon provedene rasprave, a u cilju iznalaženja najboljih rješenja spomenutih Prijedloga, Hrvatski sabor je osnovao paritetnu radnu skupinu koja je nastojala pronaći zajednička rješenja i formulirati zajednički, usuglašeni Prijedlog nacrtu promjene Ustava Republike Hrvatske uzimajući u obzir Prijedlog Vlade Republike Hrvatske i Prijedlog skupine zastupnika kao ovlaštenih predlagatelja.

Iako radna skupina nije uspjela utvrditi zajednički Prijedlog nacrtu promjene Ustava Republike Hrvatske, postignuto je suglasje glede većine predloženih promjena i to: u vezi glave I. (Izvorišne osnove), članka 7. (oružane snage), članka 9. (Europski uhidbeni nalog), članka 31. (nezastarijevanje kaznenih djela ratnog profiterstva i kaznenih djela iz procesa pretvorbe i privatizacije), članka 53. (Hrvatska narodna banka), članka 82. (potrebna većina za odluku o prelasku ili djelovanju oružanih snaga preko granica Republike Hrvatske), članka 90. (donošenje državnog proračuna), članka 123. (Državno sudbeno vijeće), članka 124. (Državno odvjetništvo i Državnoodvjetničko vijeće), članka 125. (Odluka o izboru sudaca Ustavnog suda RH), članka 132. (pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu) te nove Glave VII. A (članci 141.a. – 141.d. – Europska unija).

Nakon dugotrajnih usuglašavanja, postignut je i dogovor oko izmjene odredbe članka 45. Ustava odnosno glasovanja hrvatskih državljana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj te njihove zastupljenosti u Hrvatskom saboru te je i ona dio Prijedloga za utvrđivanje Nacrtu promjene Ustava Republike Hrvatske.

Osim navedenih odredaba, koje su bile dio prijedloga Vlade Republike Hrvatske odnosno skupine zastupnika u Hrvatskom saboru, Odlukom Sabora dio promjena Ustava Republike Hrvatske su i odredbe predložene od udruga civilnog društva (pravo na pristup informacijama) te određenih institucija (pučki pravobranitelj, Ustavni sud Republike Hrvatske).

II. Odlukom o utvrđivanju Nacrtu promjene Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 71/10), koju je Hrvatski sabor donio na sjednici 10. lipnja 2010. godine, utvrđen je Nacrt promjene Ustava Republike Hrvatske u tekstu kako ga je podnio Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav s prihvaćenim amandmanima. Rečenim amandmanima dodatno je precizirana odredba članka 7. Nacrtu u dijelu koji se odnosi na glasovanje hrvatskih državljana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj te glasovanja hrvatskih državljana koji se u doba izbora zateknu izvan granica Republike Hrvatske, izmijenjena je odredba članka 12. koja se odnosi na obvezatnost i besplatnost obrazovanja, a dodana je i nova odredba kojom se u članak 134. Ustava Republike Hrvatske propisuje tehnička kultura kao dio nadležnosti jedinica lokalne samouprave. Amandmanima se, također, precizirala odredba članka 24. koja se odnosi na izbor ustavnih sudaca na način propisivanja vremenskog ograničenja produljenja mandata ustavnog suca u slučaju da novi sudac nije izabran ili nije stupio na dužnost, a precizirana je i odredba članka 18. stavka 2. kojom se predlaže da se o godišnjem izvješću o radu sudbene vlasti, koje predsjednik Vrhovnog suda podnosi Hrvatskom saboru, ne glasuje.

III. Razlika u Prijedlogu promjene Ustava Republike Hrvatske u odnosu na Nacrt odnosi se na članak 19. Prijedloga. Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, kao ovlaštenu predlagatelj, prihvatio je inicijativu Udruge hrvatskih sudaca koja se odnosi na obvezu sudjelovanja sudskih savjetnika u suđenju. Naime, Zakon o sudovima i Zakon o parničnom postupku daje mogućnost i sudskim savjetnicima da, pod nadzorom sudaca, vode postupke, utvrđuju činjenice i objavljuju odluke čime je omogućeno rješavanje velikog broja predmeta u sudovima te smanjenje broja neriješenih predmeta.

IV. Sve promjene Ustava sadržane u Prijedlogu promjene Ustava mogu se sistematizirati u dvije skupine.

- 1) Izmjene i dopune Ustava Hrvatske, kojima se utvrđuje valjana ustavno-pravna osnova kako za pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji tako i za učinkovito funkcioniranje Republike Hrvatske u Europskoj uniji i to:
 - a) Ustavna pitanja koja proizlaze iz pojedinih poglavlja pregovora s Europskom unijom (neovisnost Hrvatske narodne banke i Državnog ureda za reviziju, aktivno i pasivno biračko pravo državljana EU koji borave u Republici Hrvatskoj, jačanje neovisnosti, nepristranosti i profesionalnosti sudbene vlasti, učinkovita provedba Okvirne odluke Vijeća EU o Europskom uhidbenom nalogu)
 - b) Ustavna pitanja koja nisu izravno vezana za pojedina poglavlja pregovora već se odnose na modalitete pristupanja i funkcioniranja Republike Hrvatske u Europskoj uniji (ustavna osnova za pristupanje EU, referendum o članstvu Republike Hrvatske u EU, prijenos ustavnih ovlasti, sudjelovanje u institucijama EU, izravni učinak i primjena prava EU, odnos između zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti nakon stjecanja punopravnog članstva u EU te položaj državljana EU u Republici Hrvatskoj i osiguranje njihovih prava).
- 2) Izmjene i dopune Ustava koje su rezultat inicijativa udruga civilnog društva i određenih institucija, kao i onih koje se predlažu zbog usklađivanja s parlamentarnom praksom drugih zemalja (dopuna Izvorišnih osnova navođenjem svih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, redefiniranje uloge i postupanja oružanih snaga Republike Hrvatske, uvođenje instituta nezastarijevanja kaznenih djela ratnog profiterstva i onih iz procesa pretvorbe i privatizacije, obvezatnost i besplatnost općeg obrazovanja, uvođenje prava na pristup informacijama, redefiniranje institucije pučkog pravobranitelja, donošenje državnog proračuna, izbor sudaca ustavnog suda, ostvarivanje biračkog prava hrvatskih državljana bez prebivališta u Republici Hrvatskoj te njihove zastupljenosti u Hrvatskom saboru i drugo).

OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBA

Uz članak 1.

Ovim člankom dopunjuje se Glava I. IZVORIŠNE OSNOVE tako da se među pripadnike nacionalnih manjina, državljana Republike Hrvatske, uvrštavaju Bošnjaci, Slovenci, Crnogorci, Makedonci, Rusi, Bugari, Poljaci, Romi, Rumunji, Turci, Vlasi, Albanci i drugi kojima se jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava.

Uz članak 2.

Važećim člankom 5. stavkom 2. Ustava propisano je da je svatko dužan držati se Ustava i zakona i poštivati pravni poredak Republike Hrvatske.

Predloženom izmjenom riječ „zakona“ zamjenjuje se riječju „prava“ što odražava činjenicu da postoji znatno veći broj pravnih izvora od onih koji su obuhvaćeni pojmom zakona.

Riječ „prava“ uključuje i pravo EU te sudovima daje ustavnu osnovu da ga izravno primjenjuju. U izvore prava EU ubrajaju se, ne samo Osnivački ugovori, već i sekundarno pravo EU, tj. pravna pravila koja institucije EU donose temeljem Osnivačkih ugovora. Ta su pravna pravila (uredbe, direktive, odluke, i dr.) u pravilu izravno primjenjiva pred nacionalnim sudovima, odnosno, stranke u sudskim postupcima mogu se na njih pozivati kao na izvor subjektivnih prava. Također, ovim izmjenama omogućuje se i primjena prakse Europskog suda, koja je u okvirima EU također izvor prava.

Ova izmjena odražava i činjenicu da sudovi sude na temelju znatno većeg broja pravnih izvora od onih koji su trenutačno navedeni.

Ovim izmjenama se ne uspostavlja hijerarhija pravnih izvora.

Uz članak 3.

Ustav Republike Hrvatske u važećem članku 7. propisuje da Oružane snage Republike Hrvatske štite njezin suverenitet i neovisnost, brane njezinu teritorijalnu cjelovitost, te da mogu prijeći njezine granice ili djelovati preko njezinih granica samo na temelju odluke Hrvatskoga sabora.

Nakon sklapanja Sjevernoatlantskog ugovora Oružane snage Republike Hrvatske obvezne su sudjelovati u kolektivnoj obrani. Napad na bilo koju državu članicu NATO-a smatrat će se napadom na Republiku Hrvatsku i Oružane snage Republike Hrvatske bit će obvezne štititi suverenitet i neovisnost napadnute države.

Predložena Ustavna definicija uloge Oružanih snaga Republike Hrvatske obuhvaća četiri temeljne misije i zadaće Oružanih snaga definirane Dugoročnim planom razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske, a to su: zaštita suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske, obrana Republike Hrvatske i saveznika; sudjelovanje u operacijama odgovora na krize u inozemstvu; sudjelovanje u mjerama izgradnje sigurnosti i povjerenja te pomoć civilnim institucijama u zemlji.

Odredbe članka 7. usklađene su s ustavnim ovlastima predsjednika Republike Hrvatske kao vrhovnog zapovjednika oružanih snaga tako da se propisuje način donošenja odluka u slučaju kada oružane snage Republike Hrvatske prelaze državnu granicu radi vojnih misija i vojnog djelovanja u sklopu obveza koje proizlaze iz

članstva u NATO savezu, zbog samostalnog vojnog djelovanja te kod dopuštenja da oružane snage država saveznica prijeđu granicu radi vojnih misija i vojnog djelovanja u Republici Hrvatskoj. U tim slučajevima odluku donosi Hrvatski sabor, na temelju prijedloga Vlade Republike Hrvatske, uz prethodnu suglasnost predsjednika Republike Hrvatske.

U vezi s izloženim izmjenama predlaže se i promjena potrebne većine za donošenje odluke radi usklađivanja parlamentarne procedure s praksom drugih zemalja, kao i u svezi s preuzetim obvezama Republike Hrvatske koje proizlaze iz članstva Republike Hrvatske u međunarodnim organizacijama te radi usklađivanja s ustavnim ovlastima predsjednika Republike Hrvatske kao vrhovnog zapovjednika oružanih snaga.

Tako se predlaže da je za donošenje odluke o prelasku i djelovanju Oružanih snaga preko granice, iz stavaka 3., 4. i 5. članka 7., koju sukladno ovlasti donosi Hrvatski sabor, potrebna većina glasova svih zastupnika, a ukoliko predsjednik Republike Hrvatske uskrati potrebnu suglasnost Hrvatski sabor odluke iz predloženog članka 7. stavaka 3., 4. i 5. donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.

Posebno se definiraju situacije kad oružane snage Republike Hrvatske odnosno oružane snage država saveznica prelaze granicu Republike Hrvatske radi vojnih vježbi i obuke u okviru međunarodnih organizacija te radi pružanja humanitarne pomoći. U tim slučajevima odluku donosi Vlada Republike Hrvatske uz prethodnu suglasnost predsjednika Republike Hrvatske.

Predloženim izmjenama dodaje novi stavak kojim se propisuje da se Oružane snage Republike Hrvatske mogu koristiti kao pomoć i u protupožarnoj zaštiti, spašavanju i u nadzoru i zaštiti prava Republike Hrvatske na moru.

Uz članak 4.

Republika Hrvatska, treba od dana pristupanja EU osigurati učinkovitu primjenu tzv. Europskog uhidbenog naloga (EUN). EUN je instrument uzajamne pravne pomoći *sui generis*, uređen Okvirnom odlukom Vijeća EU 2002/584/JHA od 13. lipnja 2002., kojeg su prihvatile i primjenjuju sve države članice EU, pod uvjetima i na način propisan u Okvirnoj odluci Vijeća. Kao sredstvo pravosudne suradnje unutar EU, EUN se temelji na uzajamnom priznavanju odluka pravosudnih tijela jedne države članice u okviru pravnog sustava druge države članice. Njegovom realizacijom tražena osoba se predaje nadležnom pravosudnom tijelu druge države članice koje osobu traži, bilo u svrhu kaznenog progona ili u svrhu izvršenja zatvorske kazne.

Važeća ustavna odredba u članku 9., koja ne dopušta izručivanje hrvatskih državljana drugim državama, predstavlja pravnu prepreku za učinkovitog izvršavanje Europskog uhidbenog naloga (EUN) od dana pristupanja EU, odnosno za cjelovito usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s Okvirnom odlukom Vijeća o EUN-u.

Iz navedenih razloga predlaže se navedena prilagodba članka 9. stavka 2. Ustava, koja zadržava načelnu zabranu izručenja, kao odrednicu državljanstva, ali i osigurava ustavnopravnu osnovu za postupanje po EUN-u, odnosno za donošenje odgovarajućeg zakona kojim će se ovo pitanje detaljno urediti, u skladu s pravnim poretkom EU. Predložena izmjena izričaja također omogućava izručenje hrvatskih državljana temeljem sklopljenog međunarodnog ugovora s nekom trećom državom

(što je kao mogućnost trenutačno predviđeno za strance, u članku 33. Ustava), zbog eventualnih prijedloga za sklapanje takvih ugovora u budućnosti.

Uz članak 5.

Članak 31. dopunjuje se novim stavkom 4. kojim se propisuje da nema zastare za kaznena djela ratnog profiterstva kao ni kaznena djela iz procesa pretvorbe i privatizacije, počinjena u vrijeme Domovinskog rata i mirne reintegracije, ratnog stanja i neposredne ugroženosti neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti države, propisana zakonom, ili ona koja ne zastarijevaju prema međunarodnom pravu te se određuje da će se oduzeti imovinska korist ostvarena tim djelima.

Ovom dopunom u ustavni tekst uveden je institut nezastarijevanja navedenih kaznenih djela, jer se ta djela smatraju, kako u javnosti, tako i u stručnim krugovima, iznimno teškim djelima za koja je nužno, pravedno i opravdano uskratiti primjenu instituta zastare, posebno imajući na umu vrijeme i okolnosti počinjenja, te prouzročene posljedice.

Uz članak 6.

Ovim člankom uvodi se novi stavak u članak 38. Ustava, kojim pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti postaje ustavno pravo te se na taj način utvrđuje osnova za njegovu dosljednu zakonsku provedbu. Propisuje se i ustavna osnova za zakonska ograničenja prava na pristup informacijama koja moraju udovoljavati načelu razmjernosti ograničenja tako da ono bude razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju, u skladu s odredbom članka 16. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske.

Iako su udruge civilnog društva, prigodom predlaganja odredbe, kao jedini kriterij ograničenja prava na pristup informacijama naveli kriterij tajnosti, zakonska razrada ograničenja treba poštivati međunarodne dokumente, a posebice Konvenciju Vijeća Europe o pristupu službenim dokumentima koja u članku 3. propisuje:

1. Svaka država-stranka može ograničiti pravo pristupa službenim dokumentima. Ograničenja moraju biti izričito navedena zakonom, biti nužna u demokratskom društvu i razmjerna svrsi zaštite:
 - a. nacionalne sigurnosti, obrane i međunarodnih odnosa,
 - b. javne sigurnosti,
 - c. prevencije, istrage i progona kaznenih djela,
 - d. disciplinskih postupaka,
 - e. inspekcije, kontrole i nadzora od strane javnih vlasti,
 - f. privatnosti i drugih legitimnih privatnih interesa,
 - g. komercijalnih i drugih ekonomskih interesa,
 - h. ekonomske, monetarne i politike valutnog tečaja države,
 - i. jednakosti stranaka u sudskim postupcima i učinkovitosti pravosuđa,
 - j. okoliša,
 - k. rasprave unutar ili između tijela javnih vlasti o nekom predmetu.
2. Pristup informaciji sadržanoj u službenom dokumentu može se odbiti ako njezino otkrivanje može ili bi moglo naštetiti bilo kojem interesu

navedenom u stavku 1., izuzev ako postoji jači javni interes za njezinim otkrivanjem.

3. Države-stranke trebale bi odrediti vremenski rok nakon kojeg ograničenja iz stavka 1. prestaju važiti.

Uz članak 7. Članak 45. uređuje se biračko pravo hrvatskih državljana na izborima za Hrvatski sabor, predsjednika Republike Hrvatske, izborima za Europski parlament te u postupku odlučivanja na državnom referendumu.

Predlaže se da hrvatski državljani bez prebivališta u Republici Hrvatskoj svoje biračko pravo ostvaruju na biračkim mjestima u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava u stranoj državi u kojoj prebivaju te da na izborima za Hrvatski sabor imaju pravo izabrati tri zastupnika. Na taj način, napušten je dosadašnji izborni model po kojem su hrvatski državljani bez prebivališta u Republici Hrvatskoj birali određeni broj zastupnika, koji je bio ovisan o broju danih glasova na izborima u Republici Hrvatskoj.

Odredbom je zadržano postojeće rješenje o ostvarivanju biračkog prava hrvatskih državljana s prebivalištem u Republici Hrvatskoj koji se u doba izbora zateknu izvan njezinih granica s tim da će i ti državljani glasovati u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava.

Uz članak 8.

Pravna stečevina EU u okviru poglavlja 17. Ekonomska i monetarna politika zahtijeva potpunu institucionalnu, funkcionalnu, osobnu i financijsku neovisnost središnjih banaka država članica. To je osobito propisano u člancima 130. i 131. Ugovora o funkcioniranju Europske unije te člancima 7. i 14. Statuta Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. Stoga je EU, u formi mjerila za zatvaranje poglavlja 17., postavila zahtjev Republici Hrvatskoj da uskladi svoj pravni okvir kako bi se osigurala potpuna neovisnost HNB-a u skladu sa zahtjevima pravne stečevine te omogućila integracija HNB-a u Europski sustav središnjih banaka.

U svom zajedničkom stajalištu iz prosinca 2008. godine EU je naglasila potrebu da Republika Hrvatska prije pristupanja, u sklopu planiranih ustavnih promjena, na odgovarajući način prilagodi postojeću ustavnu odredbu koja govori o statusu i položaju Hrvatske narodne banke. To se prvenstveno odnosi na potrebu naglašavanja neovisnosti središnje banke, uz istovremeno ispuštanje navođenja odgovornosti Hrvatske narodne banke Hrvatskome saboru, u skladu sa zahtjevima pravne stečevine. Iz navedenog razloga, predlaže se promjena članka 53. Ustava.

Uz članak 9.

Ovim člankom uvodi se novi članak 53.a Ustava, a kojim se uređuje pitanje neovisnog položaja Državnog ureda za reviziju (DUR) kao najviše revizijske institucije Republike Hrvatske. Neovisan položaj DUR-a sada je uređen samo Zakonom o državnoj reviziji. Kao dodatno jamstvo neovisnog položaja DUR-a, u skladu s preporukama Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI), a osobito preporukama Limske i Praške deklaracije, EU je – u formi mjerila za zatvaranje poglavlja 32. – zatražila da se ovom dopunom Ustava izrijeком osigura i očuva neovisnost Državnog ureda za reviziju.

Uz članke 10. i 11.

Predloženim člancima terminološki se usklađuju odredbe 57. i 64. Ustava s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom te Fakultativnim protokolom uz Konvenciju koje su dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske.

Uz članak 12.

Republika Hrvatska pripada skupini europskih zemalja s najkraćim obveznim školovanjem u Europi, u trajanju od 8 godina.

S tim u vezi treba napomenuti da osobe koje iz sustava obveznog obrazovanja izlaze s navršenih 14 godina u praksi se ne mogu zaposliti, sukladno odredbama Konvencije o najnižoj dobi za zapošljavanje (Narodne novine – međunarodnim ugovori, br. 3/02) i odredbi članka 21. Zakona o radu kojom je zabranjen rad osobama mladim od 15 godina života. Osim toga, preporuke Europskoga kompetencijskog okvira pretpostavljaju dulje stjecanje temeljnih kompetencija od osmogodišnjeg osnovnoškolskog obrazovanja, dok se za pojedina strukovna zanimanja u okviru primjene direktiva Europske unije predviđa obveza osiguravanja stjecanja temeljnih kompetencija (općeg obrazovanja) u trajanju od 10 godina.

Kako bi se što veći broj mladih pripremio na izazove koje sa sobom donosi doba konstantnih tehnoloških promjena i inovacija, potrebno je produžiti trajanje obveznog obrazovanja do navršene 16. godine života. Jednu od glavnih prepreka prema tom cilju predstavlja članak Ustava prema kojem je obvezno školovanje ograničeno na osnovu školu, pa se u tom smislu predlaže izmjena ovoga članka.

Uz članak 13.

Odredbom članka 13. nomotehnički se usklađuje tekst Ustava s člankom 3. Prijedloga.

Uz članak 14.

Odredbom članka 14. mijenja se stavak 4. članka 86. Ustava na način da je za donošenje odluke na referendumu potrebna većina birača koji su pristupili referendumu.

Dopunom stavka 6. predlaže se mogućnost zakonskog propisivanja uvjeta za održavanje savjetodavnog referenduma.

Uz članak 15.

Člankom 15. predlaže se dopuna članka 90. Ustava na način da se državni proračun, kao iznimno važan akt, donosi većinom glasova svih zastupnika.

Uz članak 16.

Predloženom izmjenom članka 92. utvrđuje se ustavni okvir za daljnju zakonsku razradu ovlasti pučkog pravobranitelja. Naime, ovlasti pučkog

pravobranitelja u radu na pojedinačnim slučajevima zaštite prava građana zakonom su ograničene na tijela državne i lokalne uprave i tijela s javnim ovlastima, a u odnosu na pravosudna tijela i druge pravne osobe može postupati samo putem upravnih tijela. Predloženom izmjenom uklonila bi se dvojba oko mogućnosti da se ovlasti pučkog pravobranitelja utvrde zakonom.

Također se predlaže da pučki pravobranitelj i svi opunomoćenici Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda imaju imunitet kao i zastupnici u Hrvatskom saboru.

Uz članak 17.

U odnosu na novopredloženi stavak 3. članka 117. primjenjuje se obrazloženje dano uz članak 2.

Uz članak 18.

Važećom odredbom članka 118. stavka 1. propisano je da Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost građana.

U naprijed navedenoj odredbi riječ „zakona” zamijenjena je riječju „prava” iz razloga navedenih u obrazloženju uz članak 2.

Osim toga, riječ „građana”, kao preuska, zamijenjena je riječima „svih u njegovoj primjeni”, budući da će stupanjem u članstvo EU Vrhovni sud osiguravati i ravnopravnost državljana država članica EU, te pravnih subjekata iz tih država.

Odredbom se propisuje i obveza predsjednika Vrhovnog suda da jednom godišnje izvješćuje Hrvatski sabor o radu sudbene vlasti te da se o tom izvješću ne glasuje.

Uz članak 19.

Sukladno preporukama i europskim standardima, potrebno je dodatno učvrstiti i razraditi ustavno načelo neovisnosti sudbene vlasti, te odrediti visoke kriterije i odgovornost za nositelje te vlasti. Objektivni kriteriji imenovanja su ključni za postizanje transparentnog, učinkovitog i stručnog pravosuđa, pa izmijenjene odredbe daju okvirne smjernice o tome kakva osoba može vršiti tu, iznimno važnu, ustavnu dužnost.

Uz članak 20.

Predloženim člankom dopunjuje se važeća ustavna odredba u smislu da je odobrenje Državnog sudbenog Vijeća potrebno i za određivanje istražnog zatvora za suce. Ova ustavna promjena bit će odrednica za buduće zakonodavne promjene u kaznenom postupku.

Uz članak 21.

Predloženom izmjenom u članku 122. briše se stavak 2. kojim je propisana iznimka od pravila da je sudačka dužnost stalna tako što je utvrđeno da će se prigodom prvog stupanja na sudačku dužnost suci imenovati na vrijeme od pet godina, a nakon ponovnog imenovanja obavljaju svoju dužnost stalno.

Brisanje stavka 2. ovoga članka Ustava vezano je uz uspostavu Državne škole za pravosudne dužnosnike kojom će se osigurati prethodni odabir kandidata i obrazovanje budućih sudaca te zajamčiti transparentan i objektivan način izbora sudaca. Iz navedenih razloga nije više potrebno da pri prvom stupanju na sudačku dužnost suci budu imenovani na vrijeme od pet godina.

Uz članak 22.

Državno sudbeno vijeće je samostalno i neovisno tijelo sudbene vlasti koja je prema članku 4. Ustava ravnopravna ostalim vlastima. Predloženim izmjenama, sukladno zahtjevima EU, osigurava se institucionalno i organizacijsko jačanje tog tijela na način da bude neovisno od svakog utjecaja izvršne i zakonodavne vlasti.

Predlaže se da Državno sudbeno vijeće samostalno odlučuje o imenovanju, napredovanju, premještanju, razrješenju i stegovnoj odgovornosti sudaca i predsjednika sudova, osim predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

U tom smislu brisane su odredbe prema kojima je Državno sudbeno vijeće u postupku imenovanja i razrješenja sudaca bilo dužno pribaviti mišljenje nadležnog odbora Hrvatskog sabora.

Ovim člankom određen je broj članova, sastav i vrijeme na koje se bira Državno sudbeno vijeće te način izbora predsjednika, a njegov djelokrug, ustrojstvo, način izbora članova i način rada uredit će se zakonom.

Uz članak 23.

Predloženim izmjenama brisane su odredbe članka 124. Ustava prema kojima se prigodom prvog stupanja na državnoodvjetničku dužnost zamjenici državnog odvjetnika imenuju na vrijeme od pet godina, a nakon ponovnog imenovanja obavljaju dužnost stalno.

Brisanje navedenih odredaba vezano je uz uspostavu Državne škole za pravosudne dužnosnike kojom će se osigurati prethodni odabir kandidata i obrazovanje budućih zamjenika državnih odvjetnika te zajamčiti transparentan i objektivan način izbora zamjenika državnih odvjetnika. Iz navedenih razloga nije više potrebno da pri prvom stupanju na državnoodvjetničku dužnost, zamjenici državnih odvjetnika budu imenovani na vrijeme od pet godina.

Ovim člankom određuje se da zamjenike državnih odvjetnika imenuje i razrješava Državnoodvjetničko vijeće koje odlučuje i o njihovoj stegovnoj odgovornosti.

Utvrđuje se stalnost državnoodvjetničke dužnosti zamjenika državnog odvjetnika.

Određuje se broj, sastav i vrijeme na koje se bira Državnoodvjetničko vijeće te način izbora predsjednika, a djelokrug, ustrojstvo i način izbora članova kao i način rada Državnoodvjetničkog vijeća uredit će se zakonom.

Ustanovljavanje, ustrojstvo, djelokrug i nadležnost državnog odvjetništva uređuje se zakonom.

Uz članak 24.

Dopunom stavka 1. članka 125. Ustava predlaže se da odluku o izboru sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske Hrvatski sabor donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika, a u cilju izbora najkvalitetnijih kandidata za ovu odgovornu dužnost. Predloženom odredbom, sukladno standardu Venecijanske komisije Vijeća Europe, uvodi se i ustavni mehanizam kojem je cilj spriječiti blokadu rada Ustavnog suda u slučaju da parlament pravodobno ne izabere novoga suca. Stoga se predlaže produljenje mandata ustavnog suca do stupanja na dužnost novoizabranog suca, a najduže do šest mjeseci.

Uz članak 25.

Dopunom članka 132. utvrđuje se pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu građanima Europske unije nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Članak 22. Ugovora o funkcioniranju Europske unije građanima Europske unije jamči aktivno i pasivno biračko pravo na lokalnoj razini u državama članicama EU u kojima borave, a čiji nisu državljani, i to pod jednakim uvjetima kao i državljanima tih država članica. Obveza Republike Hrvatske je, u okviru poglavlja pregovora 23. Pravosuđe i temeljna prava, osigurati pravni okvir za ostvarivanje toga prava od dana pristupanja Republike Hrvatske EU. Ostaje otvoreno pitanje do koje razine će se građanima EU omogućiti aktivno i pasivno biračko pravo u Republici Hrvatskoj, a time i pravo na samoupravu. To će pitanje biti potrebno urediti zakonom, kojim će se u nacionalno pravo provesti Direktiva 94/80/EZ od 19. prosinca 1994. godine, s kasnijim izmjenama i dopunama. Navedena Direktiva traži od država članica da osiguraju biračko pravo građanima EU na razini osnovnih lokalnih jedinica i niže (eng.: „*basic local government unit level*“), dakle ne nužno i na višim razinama, npr. regionalnoj razini samouprave, ali neke države članice daju i to pravo. Posebno je pitanje koje će biti potrebno urediti zakonom jest, hoće li se pasivno biračko pravo dati i za izbore za gradonačelnika (odnosno općinskih načelnika i njihovih zamjenika, kao neposredno izabраниh nositelja izvršnih ovlasti u jedinicama lokalne samouprave). Pravo EU ne propisuje takvu obvezu, te dopušta državama članicama da zadrže to pravo za svoje državljane. Francuski Ustav npr. izriječno zadržava pravo izbora za gradonačelnike i njihove zamjenike za francuske državljane.

Uz članak 26.

Odredbom se predlaže u članak 134. Ustava Republike Hrvatske propisati tehničku kulturu kao dio nadležnosti jedinica lokalne samouprave kako je to bilo propisano Ustavom do 2000. godine.

Uz članak 27.

Članak 141. predstavlja moguću ustavnu osnovu za pristupanje Republike Hrvatske EU i propisuje provedbu referenduma. Međutim, postojeća ustavna norma za pozitivan ishod referenduma zahtijeva vrlo strogu većinu – većinu glasova svih birača u državi. Takav izričaj stvara situaciju u kojoj svaki neizlazak na referendum (apstinencija) predstavlja glas "protiv". Imajući u vidu velik broj hrvatskih državljanina upisanih u biračke popise koji ne žive u Republici Hrvatskoj, te uzimajući u obzir

visok postotak izborne apstinencije takvih birača, postoji opasnost da referendum koji bi se organizirao temeljem postojeće ustavne norme ne bi pružio realnu sliku volje biračkog tijela te bi broj birača koji se uopće nisu odazvali referendumu uvelike utjecao na njegov ishod.

Referendum o pristupanju mora osigurati legitimnost takve odluke kao osnove članstva u EU. Stoga je potrebno osigurati da na referendumu dođe do izražaja stvarna volja biračkog tijela. Taj je cilj moguće osigurati propisivanjem donje granice najnižeg odaziva birača koji jamči legitimnost referenduma. Stoga se predlaže da se donji prag odredi kao "većina birača koji su pristupili referendumu“.

Uz članak 28.

Predlaže se dopuna Ustava novom Glavom VII.A EUROPSKA UNIJA koja bi novim člancima 141.a, 141.b, 141.c i 141.d uređivala posebna pitanja članstva u EU. Takve posebne dijelove ustava posvećene EU nalazimo i u ustavima drugih država poput Francuske i Njemačke.

U članku 141.a stavak 1. navode se ciljevi i vrijednosti europskog zajedništva koje Republika Hrvatska prihvaća kao temelj članstva u EU. Njime se izražava misao da Republika Hrvatska ne pristupa bilo kakvoj organizaciji, već upravo takvoj koja štuje i štiti navedene vrijednosti i na njima se zasniva. Članstvo u EU zahtijeva da se na zajedničke institucije prenesu određene ustavne ovlasti, kako je propisano člankom 139. Ustava. EU je organizacija ograničenih ovlasti i ima samo one ovlasti koje su na nju Osnivačkim ugovorima i njihovim izmjenama i dopunama prenijele države članice.

Ovaj članak relevantan je i za buduće izmjene i dopune ugovornog okvira EU. Kada Republika Hrvatska bude država članica, za izmjene ugovornog okvira neće biti potrebno provoditi postupak propisan člankom 141. Ustava, već samo postupak propisan člankom 139. Ustava.

U članku 141.b pojašnjava se demokratska dimenzija EU. Dio ustavnih ovlasti prenosi se na europske institucije, a demokratsko načelo osigurava se u Europskom parlamentu.

Stavcima 2., 3. i 4. ovoga članka osigurava se ustavna osnova za donošenje odgovarajućeg zakona i izmjene Poslovnika Hrvatskog sabora kojima će se regulirati način sudjelovanja Hrvatskoga sabora u zakonodavnom postupku Europske unije te nadzor nad djelovanjem Vlade u institucijama Europske unije.

U stavku 5. se određuje da će Republiku Hrvatsku u Vijeću i Europskom vijeću zastupati, sukladno njihovim ustavnim ovlastima Vlada i Predsjednik Republike Hrvatske.

U članku 141.c uređuje se zaštita subjektivnih prava građana pred hrvatskim sudovima. Riječ je o "izravnom učinku" prava EU. Izravni učinak jedna je od temeljnih karakteristika prava EU. Obvezu primjene prava EU imaju, ne samo sudovi, već i drugi subjekti iz stavka 2.

U stavcima 1. i 2. izražava se načelo ekvivalentne pravne zaštite. Nacionalno pravo ne smije činiti ostvarivanje subjektivnih prava koja proizlaze iz prava EU pretjerano teškim ili gotovo nemogućim. Ova je norma upućena svim tijelima državne vlasti, uključujući i sudove.

U stavku 3. izražava se načelo izravnog učinka. Pravo EU je dio nacionalnog pravnog poretka i sudovi su obvezni suditi primjenjujući ga. Ukoliko je norma nacionalnog prava suprotna normi prava EU, nacionalni sud mora izuzeti iz primjene nacionalnu pravnu normu i izravno primijeniti normu prava EU.

U stavku 4. izražava se načelo administrativnog izravnog učinka, odnosno, izražava obvezu svih tijela državne vlasti/javne uprave da primjenjuju pravo EU.

U članku 141.d određenom je da su državljani Republike Hrvatske građanima EU i uživaju prava koja im jamči pravna stečevina EU.

Sva prava ostvaruju se u skladu s uvjetima i ograničenjima propisanim ugovorima na kojima se temelji EU i mjerama prihvaćenima temeljem tih ugovora.

U stavku 3. zajamčeno je da u Republici Hrvatskoj sva prava zajamčena pravnom stečevinom EU uživaju svi građanima EU.

Europsko građanstvo predstavlja temeljni status koji uživaju građani država članica EU. Ono sa sobom nosi niz prava koja su navedena u ovom članku. Ta su prava zajamčena Osnivačkim ugovorima. Ona pripadaju svim građanima EU, a po pristupanju Republike Hrvatske u EU pripadat će i hrvatskim državljanima u svim državama članicama i državljanima drugih država članica u Republici Hrvatskoj.

Uz članak 29.

Predlaže se donošenje Ustavnog zakona za provedbu Ustava u roku od 6 mjeseci od dana proglašenja Promjene Ustava, kojim će se razraditi primjena odredaba Ustava koji se ne mogu neposredno primijeniti.

Uz članak 30.

Ovom odredbom određuje se stupanje na snagu Promjene Ustava koja stupa na snagu danom proglašenja, s tim što odredbe članka 4., članka 25. i dodani članci 141.b, 141.c i 141.d iz članka 27. ove Promjene Ustava stupaju na snagu danom stjecanja punopravnog članstva Republike Hrvatske u Europskoj uniji.